

2. Недоліки організаційної побудови органів урядового фінансового контролю: – порушення принципів дерегулювання повноважень контрольних органів; - недостатня участь у розробленні нових і вдосконаленні чинних законодавчих та нормативних актів з фінансових питань; – надання недостатньої уваги контрольним діям, які забезпечують профілактичну функцію урядового фінансового контролю; – відсторонення органів урядового фінансового контролю від розробки, обговорення і вжиття організаційно-правових заходів для недопущення фінансових порушень; – недостатня робота з громадськістю щодо роз'яснення завдань урядового фінансового контролю із забезпечення усунення допущених порушень і невизначеність всіх сфер системи державного фінансового контролю.

3. Недоліки методологічного характеру: - відсутність методологічного забезпечення основних форм урядового фінансового контролю; - невідповідність основним принципам систем державного фінансового контролю провідних країн Європи; - відсутність єдиної інформаційної та методологічної бази для всієї системи державного фінансового контролю; - відсутність відповідності попереднього, поточного та наступного контролю; - неукомплектованість контролюючих органів кваліфікованими кадрами; - відсутність належного рівня організації професійної підготовки та перепідготовки кадрів [2].

Підсумовуючи викладений матеріал, вважаємо, що побудова ефективної системи урядового фінансового контролю в Україні, яка би забезпечувала постійній характер та стабільний стан фінансово-бюджетної дисципліни в сучасній Україні, можлива лише за умови існування наявності ефективно функціонуючої системи державного фінансового контролю в органах влади на всіх рівнях.

Література:

1. Коломийчук Н. Удосконалення організації проведення державного фінансового контролю в бюджетному процесі [Електронний ресурс].- Н.Коломийчук // Перші наукові читання пам'яті С.І. Юрія / – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/12984/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B8%D0%B9%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf>

2. Романів Є. М., Долбнева Д. В. Необхідність та напрямки удосконалення системи державного фінансового контролю в Україні як вимога сьогодення [Текст].- Є. М. Романів, Д. В. Долбнева // Scientific Journal «ScienceRise»/. – 2016. - №2/1(19). – с.35-38.

ВПЛИВ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ НА ЛІЗИНГОВІ ВІДНОСИНИ

Савастєєва О.М.

к.е.н., доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин

Нагорний В.С.

студент 4 курсу, напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Одеса, Україна

На сьогоднішній день лізинг є одним із найбільш перспективних фінансових інструментів, який здатний ефективно розвивати виробництво та

активізувати інвестиційний процес в країні. Ринок лізингу виступає важливою складовою сучасного ринку капіталу як головного елементу системи господарювання та механізму реалізації ринкової економіки, є формою реалізації дієвих інструментів фінансування капіталовкладень підприємств. Він сприяє взаємодії суб'єктів господарювання з приводу отримання доступу до найновішої техніки і сучасних технологій. Не зважаючи на широку розповсюдженість лізингу у розвинутих країнах, в економічному середовищі України такий вид взаємовідносин ще дуже мало поширений через його порівняну новизну, незначний досвід і недосконалість законодавчої бази. Тобто можна сказати, що на сьогоднішній день ринок лізингу в Україні перебуває на стадії становлення, і очевидним є збільшення обсягів лізингових операцій, адже багато підприємств характеризуються несприятливим станом матеріально-технічної бази.

На практиці актуальним завданням для лізингових компаній є питання фінансування їх діяльності. Лізингові компанії використовують різноманітну комбінацію способів фінансування своєї діяльності, серед якої насамперед застосовують авансові платежі лізингоодержувачів та комерційні кредити банків-резидентів, що в сумі складає до 80 %. Тому важливо дослідити роль та значення банківського сектору під час здійснення лізингової угоди.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що висвітленню окремих аспектів дослідження ролі банків у розвитку лізингу в Україні було присвячено ряд праць вітчизняних та зарубіжних учених. Серед них – Н.Л. Безклубна, Н.Н. Внукова, К.В. Кабаніхіна, О.Г. Луб'яницький, Н.П. Логвинова, Б.Л. Луців, В.І. Міщенко, О.В. Ольховиков, С.І. Румянцева, Н.Г. Слав'янська. Однак, незважаючи на значну кількість робіт, присвячених цій проблематиці, визначено лише поодинокі спроби з'ясування впливу банківського сектору на лізингові відносини.

Метою статті є аналіз впливу банківського сектору на лізингові відносини та визначення проблем, котрі заважають банкам здійснювати лізингові операції.

Законом України “Про банки та банківську діяльність” визначено, що банки можуть самостійно здійснювати лізингові операції на підставі ліцензії НБУ [2]. Для банківських установ надання лізингових послуг – доволі безпечна операція, адже вона базується на принципах цільового використання кредиту та його забезпечення ліквідною заставою. Займаючись лізинговою діяльністю, банківські установи отримують такі переваги:

- диверсифікація портфеля банківських послуг;
- зниження кредитних ризиків, оскільки предмет лізингу перебуває у власності банку;
- посилення конкурентних позицій на фінансовому ринку;
- вигідне вкладення коштів шляхом фактичного кредитування прибуткових інвестиційних
- проектів;
- залучення додаткової кількості фінансово забезпечених клієнтів;
- підвищення конкурентоспроможності та іміджу банку.

Лізингова компанія, що перебуває в структурі банку, також має ряд переваг [1, 5]: по-перше, це дозволяє залучити пільгові кредити для розширення своєї діяльності; по-друге, дозволяє використовувати широкий спектр інструментів оптимізації комерційної діяльності, зокрема таких, як форфейтинг. Однак,

незважаючи на зазначені вище переваги, частка лізингових операцій у кредитному портфелі вітчизняних банків є досить низькою. Таку ситуацію можна пояснити низькою об'єктивних причин:

- банкам дозволено купувати предмети лізингу для подальшої передачі їх у лізинг лише за власні кошти;
- відсутність достатніх обсягів фінансових ресурсів;
- відсутність податкових пільг для банків-лізингодавців.

Тому вітчизняні банківські установи обрали інший варіант участі в лізинговій діяльності – створення відокремлених лізингових компаній. В Україні першим банком, який став засновником лізингової компанії, був АКБ “Україна”, на базі якого в 1996 р. було створено Фінансово-лізинговий дім “Україна” з метою створення сприятливих умов для надання лізингових послуг у галузях АПК.

В світовій практиці виділяється дві моделі розвитку лізингової діяльності: європейська та американська. Американська модель передбачає створення компаній приватними підприємцями без участі банків. В європейській моделі великі вузькоспеціалізовані компанії створюються великими банками і згодом можуть від них відмежовуватися. Вітчизняний ринок лізингу розвивається за європейською моделлю, тому що більша його частина (майже 80%) контролюється банками другого рівня [3].

Дослідження ринку лізингу в Україні свідчить, що засновниками найпотужніших лізингових компаній України є саме банківські установи. Згідно дослідження, яке було проведено Асоціацією «Українське об'єднання лізингодавців», за розміром лізингового портфеля рейтинг лізингових компаній очолюють лізингові компанії, підконтрольні банкам: ПП ВТБ Лізинг Україна” – 3 838,350 млн. грн, ТОВ “Райффайзен Лізинг Аваль” – 2 013,245 млн. грн та ТОВ “УніКредит Лізинг” – 1 571,323 млн. грн (табл. 1).

Для ефективного розвитку лізингових компаній, лізингоотримувачів і виробників важливе значення має банківський сектор, оскільки він виступає найбільшим джерелом фінансування їх діяльності: 1) для лізингових компаній кредити виступають основним джерелом купівлі необхідного об'єкта, що надається в лізинг; 2) для лізингоотримувачів банківські кредити є єдиним способом сплати авансових внесків перед лізингодавцями; 3) серед інших джерел фінансування своєї діяльності та нових розробок для виробників обладнання важливе місце посідають банківські кредити.

Таблиця 1

Рейтинг лізингових компаній за розміром лізингового портфеля на кінець 2016 року

№	Назва лізингової компанії	Розмір лізингового портфеля, млн. грн.
1	ВТБ Лізинг Україна	3 838,350
2	Райффайзен Лізинг Аваль	2 013,245
3	УніКредит Лізинг	1 571,323
4	ІНГ Лізинг Україна	1 449,600
5	ОТП Лізинг	842,325

Продовження таблиці 1

6	Порше Лізинг Україна	471,830
7	Хюпо Альпе-Адрія-Лізинг	468,151
8	ALD Automotive/Перша лізингова компанія	384,000
9	Євро Лізинг	366,822
10	VAB Лізинг	314,700

Джерело: [4].

Крім того, від стану банківського кредитування, що певною мірою є альтернативою лізингу, залежить розвиток досконалої конкуренції на ринку фінансових послуг, де однією з його складових частин є лізингові відносини. З огляду на це, визначальними факторами у формуванні сприятливих умов функціонування ринку лізингових послуг має обсяг та вартість кредитів, динамічність розвитку банківського сектору та його потужність.

Як зазначають фахівці з лізингу, нині жодна велика лізингова операція не обходиться без прямої чи опосередкованої участі банків. Їхня участь у проведенні лізингових операцій є прямою, коли банки надають у тимчасове користування машини й обладнання, та опосередкованою (непрямою) – якщо банки виступають кредиторами.

Слід відзначити, що в Україні можливості банків безпосередньо брати участь у лізингу (без створення дочірніх лізингових компаній) обмежені: їм дозволяється здійснювати лізингові операції тільки за рахунок власних засобів, при цьому інвестуючи не більше, ніж 25 % їх величини в одне підприємство. За підрахунками фахівців у сфері лізингу для активного розвитку лізингових відносин та обслуговування інвестиційних процесів ставка рефінансування не повинна перевищувати середніх показників рентабельності виробництва. З іншого боку, недостатньо активна позиція українських банків на кредитному ринку обумовлена невідсутністю ресурсів, а невиправдано високими ризиками.

Нині лізингові компанії є залежними від стану та розвитку банківського сектору та фондового ринку. Відповідно, розвиток лізингового ринку буде прямо пропорційно залежати від їхніх змін. Тому особливо необхідним є побудова лізингових відносин на умовах пайової участі держави щодо забезпечення гарантій за виданими кредитами лізингодержувачам. Той факт, коли в ролі гаранта виступає держава, посилить увагу до інституту лізингу в Україні та підвищить інтерес до нього з боку стратегічних інвесторів.

На нашу думку, часткові державні гарантії сприятимуть посиленню взаємозв'язків України з міжнародними організаціями, зокрема Світовим банком, МФК та ЄБРР, які володіють акціями лізингових компаній усього світу та забезпечують їх кредитами. А поки що українські лізингодавці не мають досвіду залучення додаткових коштів з іноземних джерел. Це пов'язано з наявністю певних перешкод. Зокрема, лізингові компанії не мають налагодженої та розвинутої практики використання фінансового менеджменту та обліку, стандарти якого мають відповідати Міжнародним стандартам бухгалтерського обліку.

Крім того, лізингодавці мають у прозорий спосіб будувати свою діяльність та впроваджувати в практику господарювання системи управління ризиками й

заходи з виходу із непередбачуваних і надзвичайних обставин. Також лізингові компанії, поряд із традиційними, застосовують і альтернативні джерела фінансування. Проте відсоток їх залучення є вкрай низьким. Наприклад, позика, отримана від виробника певного устаткування, дозволяє збільшити конкурентні переваги компанії, проте її отримати на практиці є досить тяжко. Також багато лізингодавців проявляють великий інтерес до залучення приватних інвестицій. Однак ці шляхи потребують ґрунтовного аналізу фінансового стану підприємства із залученням зовнішнього аудиту, на які не вистачає необхідних коштів.

Висновки та перспективи подальших досліджень:

1. У сучасних умовах лізингові відносини є повністю залежними від банківського кредитування. Тому криза банківської системи закономірно зумовить сповільнення темпів зростання лізингових угод, а в окремих випадках і банкрутство незалежних лізингових компаній.

2. Водночас можна очікувати на збільшення частки дочірніх лізингових компаній за рахунок переходу до них від банків сегмента автокредитування та збільшення фізичних осіб як їхніх клієнтів.

3. Зважаючи на обсяги та структуру власного капіталу банку, а також його зобов'язання й активи, можна говорити про те, що розміри їх фінансових ресурсів є замалими, порівняно з потребами лізингового ринку.

4. Державі необхідно стимулювати банки до проведення лізингових послуг, що характерно в практиці розвинутих країн світу, шляхом надання їм певних пільг, як дозволять активізувати цей вид фінансового інструменту.

Література:

1. Безклубна Н. Л. Роль банків у сфері лізингу та причини його стримування в Україні / Н. Л. Безклубна // Економіка та держава. – 2016. – № 1. – С. 36–37.

2. Закон України “Про банки та банківську діяльність” [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3. Логвинова Н. Банк и лизинговая компания – брак по расчету / Н.Логвинова // Банковское обозрение. – 2014. – №3. – С. 100–105.

4. Рейтинг лізингових компаній за результатами другого півріччя 2016 року / Українське об'єднання лізингодавців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/finansidem/novini-ta-podiie/rejtinglizingovihkompanijzarezultatamipersogopivricca2012>

5. Румянцева С. Розвиток фінансового лізингу в Україні / С. Румянцева // Цінні папери в Україні. – 2015. – № 13 (555). – С. 20–21.